

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งของไทยนั้น แต่เดิมศาลมีดุลพินิจที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานหรือไม่ก็ได้ เพราะไม่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ตามมาตรา 11 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ก็ได้บัญญัติรับรองยืนยันให้ต้องรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน แต่ก็ไม่ได้กำหนดแนวทางหรือวิธีการในการนำเสนอและรับฟังเป็นพยานหลักฐานไว้แต่อย่างใด ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งก็กำหนดรองรับวิธีการนำเสนอและการรับฟังพยานหลักฐานไว้เฉพาะพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญ เท่านั้น ซึ่งก็มีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานประเภทใดกันแน่ และแม้จะจัดเป็นพยานประเภทใดประเภทหนึ่งใน 4 ประเภทข้างต้น วิธีการนำเสนอและรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวก็อาจมีความไม่เหมาะสมกับพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนข้อกำหนดของศาลชำนาญพิเศษ ได้แก่ ข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. 2544 และข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. 2549 ซึ่งกำหนดให้มีวิธีการนำเสนอและรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะ แต่ก็ยังเป็นเพียงข้อกำหนดของศาลชำนาญพิเศษเท่านั้น ไม่อาจนำมาใช้กับคดีแพ่งทั่วไปได้ จากปัญหาดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้พยายามที่จะร่างกฎหมายขึ้นมารองรับพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ คือ ร่างข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการนำเสนอและรับฟังพยานหลักฐาน พ.ศ. ... ซึ่งมีเนื้อหาเช่นเดียวกันกับข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 และข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. 2544 แต่อย่างไรก็ตามร่างข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาดังกล่าวไม่ได้กล่าวถึงบทตัดพยานในการรับฟังพยานหลักฐานได้แก่ หลักพยานหลักฐานที่ดีที่สุด หลักการรับฟังพยานบอกเล่า จึงทำให้เกิดความไม่ชัดเจน และยังมีแนวทางในการรับฟังพยานหลักฐาน โดยเฉพาะวิธีการรับรองความถูกต้องแท้จริงที่น้อยเกินไป ขาดความสะดวก และไม่อาจแก้ปัญหาการขาดความสามารถในการพิสูจน์ความจริงได้ ซึ่งเมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้วจะเห็นว่าตามกฎหมายต่างประเทศมีแนวทางในการรับรองความถูกต้องแท้จริงที่หลากหลายกว่า

และวิธีการบางอย่างสามารถแก้หรือลดปัญหาการขาดความสามารถในการพิสูจน์ความจริงของคู่ความได้ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางในการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน ดังนี้

ในส่วนการกำหนดความหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มีขอบเขตครอบคลุมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอยู่ในปัจจุบันและสอดคล้องกันกับกฎหมายต่างประเทศ ดังนั้น จึงขอกำหนดความหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

ในส่วนการจัดประเภทพยานหลักฐานนั้น ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นี้เป็นพยานหลักฐานประเภทใด เป็นพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ หรือเป็นพยานหลักฐานอีกประเภทหนึ่งแยกต่างหากออกมา การจัดประเภทของพยานหลักฐานย่อมส่งผลโดยตรงต่อวิธีการนำเสนอและการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจัดประเภทเป็นพยานเอกสารย่อมต้องเผชิญกับบทตัดพยาน ได้แก่ การรับฟังต้นฉบับเอกสาร การห้ามนำเสนอพยานประกอบเอกสาร และการรับฟังพยานบอกเล่า ซึ่งเมื่อพิจารณาจากลักษณะของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แล้วแม้จะมีลักษณะเป็นพยานเอกสารและพยานวัตถุ แต่ก็มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากพยานเอกสารและพยานวัตถุทั่วไป ในการนำมาสืบจึงต้องมีวิธีการพิเศษโดยเฉพาะ ประกอบกับตามกฎหมายต่างประเทศเองก็มีบทบัญญัติที่ใช้ในการรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะที่เหมาะสม ดังนั้น การยอมรับให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานอีกประเภทหนึ่งจึงมีความเหมาะสมมากกว่า

เมื่อยอมรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานอีกประเภทหนึ่งแล้ว ข้อที่ต้องพิจารณาต่อมาก็คือในการรับฟังเป็นพยานหลักฐานนั้นควรจะมีวิธีการนำเสนอและหลักในการรับฟังอย่างไร และจะนำบทตัดพยาน ได้แก่ หลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุด หลักการรับฟังพยานบอกเล่า มาใช้ด้วยหรือไม่

กรณีของวิธีการนำเสนอ นั้น ก็ควรกำหนดให้ผู้กล่าวอ้างต้องดำเนินการเหมือนกันกับพยานหลักฐานประเภทอื่น คือ ต้องยื่นบัญชีระบุพยาน และมีการส่งสำเนาพยานหลักฐานที่จะอ้างอิงให้แก่คู่ความอีกฝ่าย

กรณีของบทตัดพยานเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุดนั้น จากลักษณะพิเศษของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการทำสำเนาได้ง่ายและสำเนาก็จะมีความถูกต้องตรงกับต้นฉบับจนแยกไม่ออก และสิ่งที่ประมวลผลออกมาทางหน้าจอคอมพิวเตอร์และสิ่งพิมพ์ออกก็เป็นเพียงสำเนาเท่านั้น หากมีวิธีการรับรองความถูกต้องของสำเนาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (ซึ่งหากเป็นต้นฉบับก็ต้องรับรองเช่นกัน และยังต้องรับรองด้วยว่าเป็นต้นฉบับ) ก็ถือได้ว่าเป็นพยานหลักฐานที่

ดีที่สุดเทียบเท่าต้นฉบับแล้ว ประกอบกับตามกฎหมายต่างประเทศก็ยกเลิกลักษณะนี้ในการนำมาใช้กับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ดังนั้น จึงไม่ควรนำหลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุดนี้มาใช้กับพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ แต่ให้ศาลใช้ดุลพินิจซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานแทน

กรณีของบทตัดพยานเรื่องการรับฟังพยานบอกเล่านั้น แม้บางกรณีข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะเป็นพยานบอกเล่าแต่ก็มีความน่าเชื่อถือหากสามารถแสดงให้เห็นถึงความถูกต้องแท้จริง การสื่อสาร รับ ส่ง บันทึก ต่อ ๆ มาทำได้โดยง่าย และถูกต้องตรงกันต่างจากพยานบอกเล่าอื่น ๆ ประกอบกับตามกฎหมายต่างประเทศก็ยกเลิกลักษณะนี้ในการนำมาใช้กับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แล้ว และในกลุ่มประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายก็ให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แต่จะเชื่อถือได้หรือไม่ให้เป็นดุลพินิจศาลในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ดังนั้น จึงไม่ควรนำหลักการรับฟังพยานบอกเล่านี้มาใช้กับพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ แต่ให้ศาลใช้ดุลพินิจซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานแทน

สำหรับกรณีของการรับรองความถูกต้องของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น แม้ว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีการรับรองความถูกต้องยังสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แต่จะเชื่อถือได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาล ซึ่งก็ดูเหมือนจะเป็นการสร้างภาระแก่ศาลมากจนเกินไปและอาจส่งผลเสียหายแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายได้ ดังนั้น จึงควรมีวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้โอกาสแก่คู่ความในการพิสูจน์ความจริง และต้องหาวิธีการที่สะดวกเพื่อให้คู่ความสามารถนำสืบพยานหลักฐานดังกล่าวได้ ซึ่งตามร่างข้อกำหนดประธานศาลฎีกาก็ยังมีวิธีการน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ จึงควรนำแนวทางในการรับรองความถูกต้องแท้จริงตามกฎหมายต่างประเทศมาใช้ด้วย ดังนั้น มีเป็นแนวทางการรับรองความถูกต้องโดยสรุป ดังนี้

- (1) การรับรองความถูกต้องโดยคู่ความฝ่ายที่อ้าง
- (2) การรับรองความถูกต้องเพราะการไม่คัดค้านของคู่ความอีกฝ่าย
- (3) การมีข้อสันนิษฐานโดยกฎหมาย
- (4) การกำหนดหลักเกณฑ์โดยคู่ความในการนำสืบความน่าเชื่อถือของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
- (5) การตกลงยอมรับกันของคู่ความที่เกี่ยวข้อง
- (6) การรับรองความถูกต้องโดยใช้คำให้การพยานและการถามค้านของคู่ความ
- (7) การรับรองความถูกต้องโดยการตรวจสอบของศาล
- (8) การมีกระบวนการรับรอง

ดังนั้น ในการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานก็จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติรองรับเกี่ยวกับการยื่นและการรับฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติมด้วย

การบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ นั้น ผู้เขียนเห็นว่าควรบัญญัติหลักการไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้ฐานะของพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เทียบเท่ากับพยานประเภทอื่น และสามารถนำไปใช้ในคดีอาญาและคดีอื่น ๆ ได้ด้วย ส่วนรายละเอียดควรให้ออกเป็นข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ไม่ใช่กำหนดหลักการและรายละเอียดไว้ในร่างข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา แต่เพียงอย่างเดียวอย่างที่เป็นอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เพื่อเป็นแนวทางในการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ผู้เขียนขอเสนอให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

“มาตรา 87 ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานใดเว้นแต่

(1) พยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในคดีจะต้องนำสืบ และ

(2) คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานหลักฐานได้แสดงความจำนงที่จะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้นดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 88 มาตรา 90 และมาตรา 130/2 แต่ถ้าศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดี โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของอนุमतรานี้ ให้ศาลมีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานเช่นนั้นได้

หมวด 5

การนำสืบและรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

มาตรา 130/1 ในหมวดนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

“ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรศัพท์ หรือโทรสาร ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นต้นฉบับหรือสำเนา

“ข้อความ” หมายความว่า เรื่องราว หรือข้อเท็จจริง ไม่ว่าจะเป็นปรากฏในรูปแบบของตัวอักษร ตัวเลข เสียง ภาพ หรือรูปแบบอื่นใดที่สื่อความหมายได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ ดังนั้น ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นี้จึงอาจเป็นแหล่งข้อมูลทุก ๆ อย่าง ที่สามารถสื่อความหมายให้มนุษย์สามารถเข้าใจได้

“อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า การประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน และให้หมายความรวมถึงการ

ประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง วิธีการทางแม่เหล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิธีต่าง ๆ เช่นว่านั้น

มาตรา 130/2 คู่ความที่ประสงค์จะเสนอข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน จะต้องระบุข้อมูลที่จะอ้างไว้ในบัญชีระบุพยานตามมาตรา 88 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พร้อมยื่นคำแถลงแสดงความจำนงเช่นว่านั้น และคำรับรองของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น (ถ้ามี) ในจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล เว้นแต่

(1) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายอื่น หรือของบุคคลภายนอก ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงข้อมูลยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลขออนุญาตส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นมาจากผู้ครอบครองโดยให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงนั้นมีหน้าที่ติดตามเพื่อให้ได้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมาแสดงต่อศาลในวันสืบพยานหรือในวันอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

(2) ถ้าการทำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าหรือเป็นที่เสื่อมเสียแก่คู่ความซึ่งอ้างอิงข้อมูลนั้น หรือมีเหตุผลแสดงว่าไม่อาจส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นให้แล้วเสร็จภายในเวลาตามที่กำหนดได้ ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงข้อมูลยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลขออนุญาตส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และขอนำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมาแสดงต่อศาลในวันสืบพยาน หรือในวันอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างอิงไม่สามารถนำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมาแสดงต่อศาลได้ ภายในเวลาตามวรรคหนึ่ง ศาลจะกำหนดให้ทำการตรวจข้อมูลดังกล่าว ณ สถานที่ เวลา และภายในเงื่อนไขตามที่ศาลเห็นสมควร แล้วแต่สภาพแห่งข้อมูลนั้น ๆ ก็ได้

มาตรา 130/3 ห้ามมิให้นำมาตรา 95/1 มาใช้กับพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา 130/4 คู่ความฝ่ายที่อ้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์พยานหลักฐานต้องแสดงให้เห็นว่า

(1) ไม่มีเหตุที่ทำให้เชื่อว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่ถูกต้อง เพราะการใช้คอมพิวเตอร์ และไม่มีเหตุที่แสดงถึงความผิดปกติหรือสงสัยเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น

(2) มีเหตุผลที่น่าเชื่อได้ว่าในการให้การติดต่อสื่อสารทุกครั้ง ความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่ได้รับผลกระทบจากการติดต่อสื่อสารนั้น

การแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือตามวรรคหนึ่ง หากมีคำรับรองของบุคคลต่าง ๆ ดังนี้ ก็เพียงพอที่จะสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้แล้ว

(1) คำรับรองของบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการหรือให้บริการระบบคอมพิวเตอร์ และ (1) สามารถอธิบายกระบวนการสร้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ (2) แสดงการมีส่วนร่วมของอุปกรณ์ใด ๆ ในการประมวลผลและการเก็บรักษาซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น (3) แสดงให้เห็นถึงเนื้อหาที่ระบุถึง

(2) กรณีที่บุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการหรือให้บริการระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถควบคุมหรือเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ ให้ใช้คำรับรองของบุคคลที่ควบคุมหรือเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้แทน และ (1) สามารถอธิบายกระบวนการสร้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ (2) แสดงการมีส่วนร่วมของอุปกรณ์ใด ๆ ในการประมวลผลและการเก็บรักษาซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น (3) แสดงให้เห็นถึงเนื้อหาที่ระบุถึง

(3) กรณีที่บุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการหรือให้บริการระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถควบคุมหรือเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ หรือบุคคลที่ควบคุมหรือเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ ไม่สามารถให้การรับรองได้ด้วยเหตุผลใด ๆ ให้ใช้คำรับรองของบุคคลซึ่งได้รับหรือได้มาซึ่งการควบคุมหรือการเข้าถึงบันทึกหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการสร้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แทนได้ และ (1) สามารถอธิบายกระบวนการสร้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ (2) แสดงการมีส่วนร่วมของอุปกรณ์ใด ๆ ในการประมวลผลและการเก็บรักษาซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น (3) แสดงให้เห็นถึงเนื้อหาที่ระบุถึง

นอกจากการรับรองความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามวรรคหนึ่งแล้ว คู่ความที่อ้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานอาจพิสูจน์ความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยวิธีใดก็ได้

มาตรา 130/5 คู่ความฝ่ายที่ถูกอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มาเป็นพยานหลักฐานยันตน อาจยื่นคำแถลงคัดค้านการอ้างข้อมูลนั้นต่อศาลก่อนการสืบข้อมูลนั้นเสร็จ โดยเหตุที่ว่าข้อมูลดังกล่าวไม่เข้าเงื่อนไขของการรับฟังหรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นปลอม หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่ถูกต้องทั้งหมดหรือบางส่วน เว้นแต่จะแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลว่ามีเหตุอันสมควรที่ไม่อาจทราบเหตุแห่งการคัดค้านได้ก่อนเวลาดังกล่าว คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำร้องขออนุญาตคัดค้านการอ้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เช่นว่านั้นต่อศาลไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนพิพากษาคดี และถ้าศาลเห็นว่าคู่ความฝ่ายนั้นไม่อาจยกข้อคัดค้านได้ก่อนนั้นและคำร้องนั้นมี

เหตุผลฟังได้ ก็ให้ศาลอนุญาตตามคำร้อง ในกรณีที่มีการคัดค้านดังว่ามานี้ให้นำมาตรา 126 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าคู่ความซึ่งประสงค์จะคัดค้านไม่คัดค้านการอ้างข้อมูลดังกล่าวเสียก่อนการสืบข้อมูลนั้นเสร็จ หรือศาลไม่อนุญาตให้คัดค้านภายหลัง ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายนั้นคัดค้านการอ้างอิงข้อมูลนั้นเป็นพยานหลักฐาน แต่ทั้งนี้ไม่ตัดอำนาจของศาลในการที่จะได้สวนและชี้ขาดในเรื่องเงื่อนไขของการรับฟังข้อมูลนั้น หรือในเรื่องความแท้จริงหรือถูกต้องของข้อมูลเช่นนั้น ในเมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา 130/6 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีความถูกต้องแท้จริง หาก

(1) ข้อมูลที่ถูกอ้างอิงจากระบบคอมพิวเตอร์หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกันในทุก ๆ ครั้งที่มีการประมวลผลมีความถูกต้อง หรือถ้าไม่เป็นเช่นนั้น กรณีที่ระบบดังกล่าวไม่ถูกต้องหรืออยู่นอกการควบคุม ความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะไม่ถูกกระทบจากสถานการณ์เช่นนั้น และไม่มีเหตุอันควรสงสัยเป็นอย่างอื่นถึงความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

(2) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีการบันทึกหรือจัดเก็บโดยผู้กระทำความผิดตรงข้าม

(3) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีการบันทึกหรือจัดเก็บตามปกติประเพณีและตามลักษณะของธุรกิจ โดยบุคคลซึ่งไม่ใช่คู่ความในกระบวนการพิจารณาและไม่ได้บันทึกหรือจัดเก็บโดยอยู่ภายใต้การควบคุมของคู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้างบันทึกอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

มาตรา 130/7 ให้สันนิษฐานว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านกระบวนการรับรองมีความถูกต้องแท้จริง เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เห็นเป็นอย่างอื่น

การกำหนดคุณสมบัติของหน่วยงานรับรอง การอนุญาต การเพิกถอน มาตรฐานของกระบวนการรับรอง การควบคุม และเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรอง ให้เป็นไปตามที่ประธานศาลฎีกากำหนด

มาตรา 130/8 คู่ความที่เกี่ยวข้องอาจตกลงกันในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดมาตรฐานในการรับรองความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดล่วงหน้าหรือภายหลังเกิดข้อพิพาทก็ตาม

(2) ยอมรับว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกกล่าวอ้างเป็นพยานหลักฐานนั้นมีความถูกต้องแท้จริง

มาตรา 130/9 การรับรองความถูกต้องของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นี้อาจใช้พยานหลักฐานอื่นนำสืบประกอบได้ และกรณีที่ใช้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญก็อาจรับรองในรูป

ของคำให้การพยานเป็นหนังสือหรือวาจาก็ได้ และคู่ความอีกฝ่ายมีสิทธิในการถามค้านพยานที่ให้การนั้นได้

มาตรา 130/10 การรับรองความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานอื่นมาสืบเองหรือสืบเพิ่มเติมได้ ซึ่งอาจเป็นผู้ประกอบการรับรอง หรือบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการหรือให้บริการระบบคอมพิวเตอร์ หรือบุคคลที่ควบคุมหรือเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ หรือบุคคลซึ่งได้รับหรือได้มาซึ่งการควบคุมหรือการเข้าถึงบันทึกหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการสร้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือโดยผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง และอาจรับฟังข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่อาจพิสูจน์ได้ถึงความขัดแย้งหรือความไม่ถูกต้อง หรือสนับสนุน ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้”

นอกจากการกำหนดวิธีการนำสืบและการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานดังกล่าวแล้ว ก็ยังสามารถใช้มาตรการอื่น ๆ ในการสร้างความสะดวกในการอ้างอิงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานและแก้ปัญหาการขาดความสามารถในการพิสูจน์ความจริงจากการใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับประชาชนทั่วไป การอบรมทนายความ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้มีความรู้ด้านนี้ เพื่อให้สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในการดำเนินการเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิได้อย่างเต็มที่ หากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านี้แล้ว ก็จะหันมาใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีมากขึ้น ซึ่งก็ย่อมเป็นการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

การมีกฎหมายรองรับการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานย่อมทำให้ประชาชนเชื่อถือในเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพราะหากมีข้อพิพาทเกิดขึ้น ประชาชนย่อมมั่นใจว่าพยานหลักฐานในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอยู่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ และการมีกฎหมายรองรับดังกล่าวย่อมทำให้ศาลมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน